

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра журналістики

УЗГОДЖЕНО
Декан
Юрій Волошин
« 6 » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи
Андрій Полухін
« 12 » 09 _____ 2023 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Теорія масових комунікацій»

Освітньо-професійна програма: «Журналістика»
Галузь знань: 06 «Журналістика»
Спеціальність: 061 «Журналістика»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	1	120/4,0	17	17	-	86	-	-	Диф.залік - 1 с.

Індекс: НМ -17-061/23-3.2

СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 2 із 15	

Робочу програму навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Журналістика», навчальних та робочих навчальних планів № НМ -17-061/23, № РМ НМ -17-061/23 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю код «Журналістика» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
 Професор, доктор філолог. наук: Валентина ШУЛЬГІНА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Журналістика», спеціальності 061 «Журналістика» – кафедри журналістики, протокол № К від «04» 09 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми Олена МЕДЬНИКОВА-КУРГАНОВА
 Завідувач кафедри В'ячеслав ВАСИЛЬЧЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 8 від «06» 09 2023 р.

Голова НМРР Катерина СИДОРЕНКО

Рівень документа – 3б
 Плановий термін між ревізіями – 1 рік
 Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023
		Стор. 3 із 15	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	8
2. Програма навчальної дисципліни	9
2.1. Зміст навчальної дисципліни	9
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	10
2.3. Тематичний план	11
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	11
3.1. Методи навчання	12
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	12
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	12
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	12
	13
	13

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце. Дана навчальна дисципліна є фундаментальною і базовою для засвоєння знань та вмінь у соціальних комунікаціях, що необхідні фахівцю у сфері засобів масової інформації для здійснення професійної журналістської, а також рекламної та PR-діяльності.

Метою навчальної дисципліни є остаточне затвердження студентів магістратури з актуальними теоретичними та науково-прикладними основами теорії масових комунікацій, вивчення типології, знань наукових шкіл та основних теорій української та світової науки у цій царині; ознайомлення із науковим регулюванням цієї діяльності; залучення молоді до самостійної участі у наукових заходах.

Навчальна дисципліна «Теорія масових комунікацій» виконує важливі світоглядні функції, відіграє синтезуючу роль відносно багатьох галузевих професійно-орієнтованих дисциплін попередніх семестрів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення природи і типології масових комунікацій;
- ознайомлення студентів з основними поняттями і термінами теорії масової комунікації;
- знання досягнень і проблем теорії масової комунікації;
- вивчення історії виникнення та розвитку теорії масових комунікацій в Україні та в світі;
- ознайомлення з внеском відомих спеціалістів з теорії масових комунікацій та у розвиток професії;
- підготовка до участі в самостійній діяльності у сфері науки про масові комунікації.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

- Брати продуктивну участь у розробленні проєктів документів, що регламентують діяльність в усіх сферах журналістики, обґрунтовувати

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 5 із 15	

суспільну потребу в їх прийнятті, прогнозувати результати їх впливу на суспільство.

- Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проекти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів

- Організовувати роботу колективу, забезпечувати професійний розвиток його членів та досягнення поставлених цілей.

- Вміти оперативно готувати інформаційні матеріали для преси, радіо, телебачення з урахуванням авіаційної тематики з метою популяризації даної галузі.

- Готувати до друку, передачі в ефір авторські матеріали зарубіжних кореспондентів;

- Створювати унікальний журналістський продукт, враховуючи соціологічні та психологічні результати досліджень

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

- Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

- Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.

- Здатність приймати ефективні рішення у сфері журналістики.

- Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері журналістики, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

- Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з питань журналістики, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Теорія масових комунікацій» є завершальною для вивчення навчальних дисциплін: «Теорія журналістики», «Історія журналістики», «Теорія реклами і зв'язків з громадськістю» та ін.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме: модуля №1

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023
		Стор. 6 із 15	

«Теорія масових комунікацій», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Інтегровані вимоги модуля №1:

- знати природу, основні соціальні задачі й принципи теорії масових комунікацій;
- розуміти зміст основних понять і термінів теорії масових комунікацій;
- знати історичний досвід ЗМІ;
- тлумачити і виокремлювати різні типи теорії масових комунікацій;
- обирати відповідні види, категорії, теорії масових комунікацій як оптимально ефективні ринкові промоції;
- застосовувати форми і методи теорії масових комунікацій для створення і просування журналістської продукції у ЗМІ;
- вміти пояснити зміст основних понять і термінів теорії масових комунікацій;
- вміти давати оцінку і пояснювати свою позицію стосовно явищ, персон, тенденцій світу теорії масових комунікацій;
- вміти пояснити зміст основних історичних етапів і подій становлення і розвитку теорії масових комунікацій в Україні і світі.

Модуль №1 «Теорія масових комунікацій»

Тема 1. Поняття про масову комунікацію і теорію масових комунікацій.

Мета дисципліни. Огляд літератури до курсу. Поняття МК. Масова інформація і масова комунікація. Сутність і значення МК. Комунікація масова та соціальна. Різновиди та завдання МК. Засоби МК. Закони України «Про інформацію», «Про друковані ЗМІ», «Про телебачення і радіомовлення», «Про рекламу», міжнародні акти щодо масової комунікації. П'ять каналів надходження інформації до свідомості людини як канали спілкування та впливу. Форми і формати МК. Види і фактори МК. Моделі МК. Комунікація вербальна, паравербальна, невербальна (іконічна, кінесична). Можливості і межі масовокомунікаційних впливів на масову свідомість.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 7 із 15	

Тема 2. Історія виникнення і розвитку прототеорії масових комунікацій, поява газет і їх розвиток до кінця XIX ст.

Класифікація періодів розвитку масової комунікації. Дописемний (усний) етап масової комунікації, його особливості. Писемний етап МК. Друкарська епоха Гутенберга і її особливості. Початки масової комунікації наприкінці XIX ст. аудіовізуальний етап розвитку МК, його причини і наслідки. Перші твори науковців про МК. Класична теорія масової комунікації. Новітній етап розвитку МК, інтернет-технології та їх теоретичне осмислення.

Тема 3. Масова аудиторія і масова комунікація.

Поняття про маси. Види масових аудиторій. Стихійність, штучність, керованість масової свідомості. Ознаки масової аудиторії. Громадська думка і масова свідомість як суб'єкт, інструмент і як об'єкт у масовій комунікації. Моніторинг масової аудиторії, її таргетування для цілей журналістики, реклами, PR. Стереотипова структура масової свідомості. Діалектика станів МА, фази існування масової аудиторії, раціональне та емоційне у керуванні станами МА. Аудиторія ЗМІ – номінальна, реальна, перспективна. Теоретики соціальної комунікації про маси, натовп, публіку, їхні настрої, думки, інтереси. МК як система. Трансформація систем масової комунікації.

Тема 4. Суб'єкти та об'єкти масової комунікації.

Поняття суб'єкта і об'єкта. Інтерсуб'єктні стосунки як природні для міжлюдської комунікації. Інтраперсональні, інтерперсональні, міжгрупові, міжсоціальні відносини у сфері масової комунікації. Квазіоб'єкти та квазісуб'єкти, косуб'єктність, стан інструментності у МК. Діалектика відносин комуніканта, медійника та комуніката у масовокомунікаційних процесах. Професії масової комунікації: журналіст, рекламист, піарник, іміджмейкер, репутаційний менеджер, спін-доктор, кризовий піар-менеджер, прес-секретар, івент-менеджер, редактор тощо. Творче й виробниче у праці фахівців з управління громадською думкою.

Тема 5. Технології управління громадською думкою.

Підстави та місія управління громадською думкою. Управління і маніпуляція. Основи, можливості, ресурси й технології впливу на масову свідомість. Концептуальні та професійні засади такого впливу. Світові теорії «магічної кулі», вірусного поширення, пропаганди, мовчазної більшості та інші стосовно природи управління громадською думкою. Рекламні технології. PR-технології. Природа масовокомунікаційного послання. Послідовність «подія – факт – інформація – послання – новина». Управління інтерпретаціями, управління масовими емоціями. Технології маніпуляцій громадською думкою, методи пропаганди, «чорного піару», сугестії (навіювання) тощо.

Тема 6. Ефективність та ефекти масової комунікації.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023
		Стор. 8 із 15	

Поняття про результат у масовій свідомості. Ефективність, дієвість, результативність впливу ЗМІ на громадську думку. Пошук творчої ідеї. Теорія випадкового пошуку творчої ідеї. Знак, імідж, символ, стереотип, міф у масовій свідомості як результуючі величини впливу на громадську думку, технології їх створення, підтримання, реконструкції, руйнування. Семіотика і теорія масової комунікації. Моніторинг ефективності у діяльності ЗМІ, реклами, PR як основоположний чинник організації впливу на громадську думку.

Тема 7. Наукова діяльність у сфері масової комунікації України і світу.

Поняття про науку, її місію, структуру, форми і методи роботи. Історія науки про масову комунікацію. Періодизація цієї науки. Світова наука про МК. Чиказька та Франкфуртська школи, Міссурійський та Шанхайський (Фудань) центри дослідження, Віденський гурток. Моделі масової комунікації за Д. МакКвейлом. Основні напрями західної теорії МК: біхевіоризм, комунікативна філософія, функціоналізм, марксизм. Російська школа теорії МК. Зародження і становлення української теорії масової комунікації. Сучасний стан, організація, персоналії, здобутки вітчизняних теоретиків масової комунікації. Створення окремого наукового напрямку «Соціальні комунікації» в Україні у 2008 р. Основні проблеми, над якими працюють українські та світові вчені на цих теренах.

Тема 8. Моделі масової комунікації.

Зіставний аналіз моделей масової комунікації. Підстави для створення таких моделей. Чотири групи моделей МК за Д. МакКвейлом. Трансмійсна група моделей МК. Ритуальна (експресивна) група моделей МК. Моделі розголосу, демонстрації та привернення уваги. Перцепційні (пізнавальні) моделі, інтерпретаційна та масовоемоційна моделі МК. Моделі рецепції (сприйняття), тобто кодування та декодування інформації.

Тема 9. Напрями, форми і методи дослідження масової комунікації.

Основні та другорядні напрями досліджень МК у світі та в Україні. Дослідження у теорії МК, у журналістикознавстві, у теоріях реклами та PR. Дослідження масової аудиторії, медіавпливу. Співпраця науковців сфери МК з колегами з соціології, політології, соціальної психології, лінгвістики тощо. Методи наукових досліджень сфери масової комунікації. Методологія як частина науки про масову комунікацію. Класифікація методів дослідження журналістики, реклами, PR/ Структура наукового дослідження, логіка наукової діяльності у сфері масової комунікації. Апробація, критерії істини у науці про масову комунікацію.

2.3. Тематичний план.

№ пор.	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Ус ьог о	ЛК Ц	Пр.З	СМ Р	Усь ого	ЛК Ц	Пр.З	СМР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Теорія масових комунікацій»									
1.1	Поняття про масову комунікацію і теорію масових комунікацій.	14	2	2	10				
1.2	Історія виникнення і розвитку прототеорії масових комунікацій, поява газет і їх розвиток до кінця ХІХ ст.	14	2	2	10				
1.3	Масова аудиторія і масова комунікація.	14	2	2	10				
1.4	Суб'єкти та об'єкти масової комунікації.	14	2	2	10				
1.5	Технології управління громадською думкою.	14	2	2	10				
1.6	Ефективність та ефекти масової комунікації.	14	2	2	10				
1.7	Наукова діяльність у сфері масової комунікації України і світу.	14	2	2	10				
1.8	Моделі масової комунікації.	14	2	2	10				
1.9	Напрями, форми і методи дослідження масової комунікації.	6	1	-	5				
1.10	Модульна контрольна робота №1	2	-	1	1				
Усього за модулем №1		120	17	17	86				
Усього за семестр		120	17	17	86				

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 10 із 15	

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- репродуктивний метод;
- дослідницький метод;
- порівняльний.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, демонстрацій, самостійному вирішенні задач, роботі з навчальною літературою, аналізі та розкритті особливостей природи теорії масових комунікацій та зв'язків з громадськістю, їхньої історії, актуальних теоретичних та практичних проблем.

3.2. Рекомендована література

Базова література

1. Ковтун Т.В. Основи теорії масової комунікації. – Київ: КиМУ, 2004 – 120 с.
2. Почепцов Г. Від Facebook'у до Wikileaks : медіакомунікації. Вид. 2-е / Г. Почепцов. – К. : Спадщина, 2014. – 464 с
3. Панченко О. А. Засоби масової комунікації як платформа державної інформаційної політики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1632> (дата звернення: 11.09.2023). DOI: [10.32702/2307-2156-2020.4.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.2)
4. Певцов Г.В., Пацек П., Касьяненко М.В., Залкін С.В., Сідченко С.О., Хударковський К.І. Методичний підхід до вибору засобу масової комунікації для здійснення інформаційного (психологічного) впливу. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2021. № 3(44). С. 35-40. <https://doi.org/10.30748/nitps.2021.44.04>.
5. Волотко Е. В. Роль засобів масової інформації у формуванні позитивного іміджу держави //: Державне управління, 2019 р., № 4 (68). С 82-87
- Інформаційно-психологічні операції: планування, протидія, технології : монографія / Певцов Г. В. , Залкін С. В., Сідченко С. О., Хударковський К. І. Харків. : ДІСА ПЛЮС. 2020. 252 с.

Допоміжна література

6. Діка Ольга. Інформаційна війна. Сучасні тенденції веб-комунікації. URL: <http://webstyletalk.net/node/97> (дата звернення: 09.07.2020).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 11 із 15	

7. Соціологи розповіли про ставлення українців до ЗМІ. Слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2017/09/22/novyna/suspilstvo/socziolohy-rozprovilypro-stavlennya-ukrayincziv-zmi> (дата звернення: 03.07.2020).
8. Єнін М. Н. Масова комунікація // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Масова_комунікація (дата звернення: 11.09.2023).
9. Boyd-Barrett O. Media Imperialism: Continuity and Change. Lanham : Rowman & Littlefield, 2020. 344 p.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 3.3.1 <https://www.aup.com.ua/upload/laroche.pdf>
3.3.2. <https://kjourn.pnu.edu.ua/>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ.

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Вид навчальної роботи	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	Модуль №1	
Відповіді і виконання завдань на семінарських заняттях/контр.дом.робіт	15*4б= 60б	
Виконання творчих робіт	2*5б= 10б	
Перевірка конспекту	10б	
Для допуску до МКР № 1 студент має набрати не менше	48б	
Виконання МКР	20б	
Підсумкова контрольна роботи (ЗФН)	-	
Усього за модулем	100	
Усього за дисципліну	100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Теорія масових комунікацій»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 15.01.04-01-2023

Стор. 12 із 15

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Теорія масових комунікацій»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 15.01.04-01-2023

Стор. 13 із 15

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	0302	12.09.23	Фігерідо Меленке	<i>[Signature]</i>	

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище, ім'я, по батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки
1	Черевітсе В.У.	<i>[Signature]</i>	13.09.23	<i>[Signature]</i>

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище, ім'я, по батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				